

Kiss Roland

A nem hagyományos biztonsági kihívások elleni harc Délkelet-Ázsiában

Napjaink szakirodalma Délkelet-Ázsiát ritkán szokta emlegetni, amikor a terrorizmus elleni harcról van szó. Inkább Afganisztánra, Irakra és egyre gyakrabban Afrikára koncentrál, holott a terület 2001 óta mind fontosabbá válik a radikális iszlám elleni harcban, ráadásul az itt folyó amerikai tevékenység jóval eredményesebb, mint a Közel-Keleten és Közép-Ázsiában folytatott műveletek. Emellett a drog és a kalózkodás elleni harc is kiemelt szerepet kap a térség biztonságában. Az alábbi írás az Egyesült Államok – mint a térség aktív szereplőjének és a csendes-óceáni térség domináns hatalmának – szemszögéből vizsgálja ezeket a kérdéseket, illetve a megoldásukra született regionális kezdeményezéseket.

A radikális iszlám megerősödése Délkelet-Ázsiában

Az 550 milliós lakosságú Délkelet-Ázsiában igen jelentős muszlim közösség él, több mint 240 millió fővel, és a legnépesebb muszlim ország, Indonézia is itt található. A térség többi országában is vannak jelentős iszlám közösségek, hiszen Bruneiben 67, Malajziában 60,4, Szingapúrban 14,9, míg a Fülöp-szigeteken 5, Thaiföldön pedig 4,6 százalékát teszik ki a népességnek. A délkelet-ázsiai muszlim közösségek a mérsékelt és toleráns vallási csoportok közé tartoztak, azonban az 1980-as években több százan csatlakoztak a szovjetek elleni harchoz Afganisztánban, ahol nemcsak a fegyverekkel és robbanóanyagokkal tanultak meg bánni, de radikális iszlámistákkal is kapcsolatba kerültek. Otthon aztán szimpatizánsokat kerestek, akik szintén rossz szemmel nézték országaikban a nyugati befolyást, a világi kormányokat, és hajlandók voltak harcol-

ni a nem iszlám közösségek, sőt még a mérsékelt, toleráns muszlimok ellen is. Erre jó példa az indonéziai Dzsamaja Iszlámija, amely eredetileg gerillacsoportként alakult meg Afganisztánban. A Délkelet-Ázsiában létrejött terrorista és szélsőséges tömörüléseket alapvetően három csoportba lehet osztani:

- az al-Káidához köthető csoportokra, amelyek elsősorban az amerikai érdekeltségek ellen és egy pániszlám kalifátusért harcolnak (Dzsamaja Iszlámija);

- azokra a szélsőségesekre, akik elfogadják a fennálló államot, de támadják a nem iszlám közösségeket;

- hagyományos muszlim szeparatistákra, akik önálló államot akarnak (Moro Iszlám Felszabadítási Front; Fülöp-szigetek).

A szélsőségesek tevékenységét a gazdag arab államok radikálisai támogatták jelentős pénzüsszegekkel, akik ezekből mecseteket és iskolákat építettek, amelyeken keresztül terjeszthették Bin Laden és az iszlámisták által vallott elveket. Ez külö-

nösen az elmaradott részeken, illetve az olyan szigetvilágokban, mint a Fülöp-szigetek és Indonézia volt hatékony, hiszen ezeken a területeken sokszor csak a radikális és szélsőséges nem állami szereplők biztosítják az oktatást a helyiek számára, illetve hiányzik a hatékony közigazgatás is. Az al-Káida felvette a kapcsolatot a helyi iszlám szélsőséges csoportokkal, pénzügyi támogatást nyújtott, illetve afganisztáni táboraiiban lehetőséget biztosított a kiképzésükre. Tevékenységéhez jelentős lökést adott a komoly társadalmi feszültségeket keltő 1997–1998-as gazdasági válság, valamint az, hogy a muzulmánok gyakran érezték magukat mellőzöttek a társadalomban, kiváltképp a világi Indonéziában és a keresztény Fülöp-szigeteken. Az 1990-es években megélenkült az al-Káida tevékenysége a térségben, irodákat nyitottak a helyi csoportok koordinálásához, és magas rangú találkozókat tartottak Délkelet-Ázsiában (például a szeptember 11-i merényletek kitervelői 1999–2000-ben Kuala Lumpurban és Bangkokban gyűltek össze). Ám a világ vezető hatalmai 2001 előtt csupán helyi problémának tartották a radikális iszlám térhódítását.

A terrorizmus elleni harc

Szeptember 11-ével viszont minden megváltozott, és az Egyesült Államok figyelme az akkor már évtizedek óta elhanyagolt Délkelet-Ázsia és az al-Káidához köthető itteni csoportok felé fordult. Az amerikaiak itt nem alkalmazhattak hagyományos katonai erőket az iszlámisták ellen, aminek két nyomós oka volt. Az egyik, hogy diplomáciai okokból nem hatolhattak be ezeknek az országoknak a területére, hiszen a többségük szövetséges vagy partner ország, amelyeknek a kormányait a nyílt ka-

tonai jelenlét igen kellemetlenül érintette volna. Másrészről nagyon helyesen felismerték, hogy az ideológiát kell legyőzni és nem a fegyvereseket. Ezért a feladatot az Egyesült Államok Csendes-óceáni Különleges Műveleti Parancsnokságára (*US Special Operations Command Pacific – SOCPAC*) bízta.

A különleges erők katonái harci műveletekben nem vesznek részt: kiképzést biztosítanak és tanácsadást végeznek a helyi rendfenntartó szervezetek számára, segítenek a helyi közigazgatás kiépítésében, sőt még oktatási és egészségügyi szolgáltatást is nyújtanak a helyieknek. Ennek megfelelően tevékenységükben kiemelt szerepet kap a civil-katonai együttműködés. Ez a közvetett megközelítés elsősorban a helyi kormányzati rendszer megszilárdítását, valamint a törvények betartatását célozza. Ezen felül az amerikaiak gazdasági segítséget is nyújtanak, hogy fejlesztéseket is végrehajthassanak, kiépítsék az infrastruktúrát, és emeljék az életszínvonalat. Abból indulnak ki, hogy ha többet adnak, mint amit az iszlámisták ígérni tudnak, a helyiek inkább a kormányt fogják támogatni, mint az erőszakos csoportokat. Ily módon nemcsak a szélsőségesek utánpótlását tudják majd elválni, hanem a szegénység felszámolásával hosszú távon a szélsőségesek társadalmi támogatottsága jelentősen csökkenthető. Kétségtelen ugyanakkor, hogy ehhez rengeteg pénzre, időre és türelemre van szükség, az intézkedések ugyanis nem hoznak-hozhatnak azonnali, kézzelfogható eredményeket. A SOCPAC a tizenegyből tíz délkelet-ázsiai országgal áll kapcsolatban.

Ezeket a módszereket alkalmazva az amerikai tanácsadók komoly sikereket értek el a Fülöp-szigetek déli részét rettegésben tartó Abu Szajjaf csoporttal szemben, megtisztítva például a stabil bázisuknak

számító Basilan szigetét. Korábban a filippínó hadsereg 15 zászlóalja biztosította a rendet, ezt követően viszont már két zászlóalj is elég volt erre. Azok a nem kormányzati szervezetek (NGO-k) is visszatérhettek, amelyek egészségügyi ellátást és oktatást biztosítottak. A fenyegetettség csökkenésével a befektetők számára is kívánatosabbá vált a terület. 2002-ben 1300 amerikai katona érkezett a Fülöp-szigetekre segítséget nyújtani, és napjainkban is még mintegy hatszázan tartózkodnak az országban. A két ország katonai, rendőri és hírszerzési téren is együttműködik a szélsőségesek elleni harcban. Az amerikaiak rendszeresen tartanak kiképzéseket, illetve több tanácsadó is segíti a filippínó kormányerők munkáját. Az amerikai erők itt sem vesznek részt harci műveletekben, 2002 óta összesen csupán kétszer került sor részükről fegyverhasználatra.

Manila jelenleg a terrorista és szélsőséges csoportokat tekinti a legfőbb fenyegetésnek. Az amerikai és a filippínó erők eddig elsősorban az Abu Szajjaf széttűzésére koncentráltak. Jelentős sikereket könyvelhettek el, mivel ennek ezerfős állományát napjainkra sikerült 200-400 fő közé csökkenteni, főbb vezetőit pedig megölni. Így komolyabban foglalkozhatnak más szervezetekkel is, például a Moro Iszlám Felszabadítási Fronttal, amely a becslések szerint 10-12 ezer harcost számlál. Az összehangolt akciók ezt a szervezetet is legyengítették, tisztikara lecserélődött, főleg fiatal radikálisokra. Jóllehet 2003-ban a Moro Front tűzszünetet kötött a kormánnyal, s úgy tűnt, hogy az autonómia és kiterjedt jogok biztosítása esetén lemondanak a további harcról, ám a keresztény politikusok tiltakozása nyomán a terv kútba esett. A harcok kiújultak, az iszlámisták keresztény falvakat támadtak, s emiatt több mint 600 ezer lakost kellett áttelepíteni. Azt

azonban eredménynek könyvelheti el Washington, hogy a szeparatisták a Bush-kormányt kérték fel, hogy közvetítsen köztük és Manila között. Ezzel elérhető, hogy az iszlám csoportok együttműködését megakadályozzák, korábban ugyanis az Abu Szajjaf, a Moro Iszlám Felszabadító Front és a Dzsemaja Iszlámija között egyre növekedett a koordináció. 2001-től 2009-ig Washington 260 millió dollár gazdasági segítyt adott a Fülöp-szigetek déli részének fejlesztésére, 2010-ben pedig további 144,4 milliót, amelynek a 60 százalékát szintén Dél-Mindanaón költötték el a kormányzati rendszer megszüldésére.

A szélsőségesek elleni harcban Washington második legfontosabb partnere a több mint 240 milliós Indonézia. Az 1997–1998-as válság óta egyre inkább erősödtek az indulatok, de csak a 2002-es, több mint 200 halálos áldozatot (többségében ausztrál turista halálát) követelő Bali-szigeti robbantások és az azt követő terrorista akciók irányították rá a Nyugat figyelmét az országra. Indonéziában a legjelentősebb terrorszervezet a Dzsemaja Iszlámija, amely 2002-re már regionális szervezetté nőtte ki magát. Sejtjei vannak/voltak Malajziában, Szingapúrban, Thaiföldön, a Fülöp-szigeteken, Pakisztánban és Ausztráliában is, célja pedig, hogy iszlám államot hozzon létre Indonéziában, majd egy iszlám kalifátust Délkelet-Ázsiában és Észak-Ausztráliában, amely aztán hadat viselhet a Nyugat ellen. Az al-Káidával szoros kapcsolatot ápolt, közös afganisztáni és pakisztáni kiképzőbázisokat tartottak fenn. Ezen kívül együttműködött a térség országainak több szélsőséges csoportjával, a Fülöp-szigetekre például tanácsadókat is küldtek a helyi iszlámista csoportokhoz. A becslések szerint aktivitásának fő időszakában tagjainak létszáma 500 és több ezer fő között mozgott. A 2002-es robbantások után azonban az indonéz

kormány az erősödő nyugati nyomásra több akciót is indított ellene, amelyekhez az Egyesült Államok és Ausztrália is próbált támogatást adni.

Jakarta csak nehezen, 2005-től fogadta el az amerikai segítséget, miután Washington jelentős katonai támogatást nyújtott a cunami utáni mentésben és helyreállításban. Az új elnök, *Susilo Bambang Yudhoyono* megbízható partnernek mutatkozott, és 2006-ban tárgyalások kezdődtek a két fél között. Az Egyesült Államok és Ausztrália hathatós segítséget adott a Dzsemaja Iszlámja elleni harchoz, kiképzést és tanácsadást nyújtottak. Támogatásukkal felállhatott az az antiterrorista különítmény, amellyel már az indonéz rendvédelmi erők is hatékonyabb csapásokra lettek képesek a terroristák ellen. 2008-ban az amerikai és indonéz védelmi miniszter megegyezett a kapcsolatok további erősítéséről a terrorizmus- és kalózellenes műveletek terén, 2009-ben pedig Jáván tartottak közös hadgyakorlatot a két ország különleges erői. Bár ugyanezen év július 17-én két öngyilkos merénylet is elkövettek amerikai tulajdonú szállodák ellen, melyekben összesen tizenegyen vesztették életüket, ennek ellenére mégis úgy tűnik, hogy az iszlám szélsőségesekkel egyre kevésbé szimpatizál a lakosság, illetve a rendvédelmi erők is egyre eredményesebben tudnak fellépni a terroristákkal szemben.

Thaiföld szintén amerikai szövetséges a térségben, és már hosszú ideje kiemelkedően jó kapcsolatokat ápol az Egyesült Államokkal. Az utóbbi években az iszlám szélsőségesek itt is egyre több problémát okoznak a Malajziával határos négy déli tartományban. 2004-ben két komolyabb összecsapásra került sor, amelyekben összesen 192 iszlám fegyverest öltek meg a kormányerők. 2004 óta több mint három ezren estek áldozatul a terroristák és fegy-

veresek támadásainak. A thai kormány a „szív és ész” technikájával próbálja megnyerni a muzulmán lakosságot, akinek oktatási és munkalehetőséget kíván biztosítani. A felkelők elleni harc azonban még korántsem fejeződött be, az ország déli részén még mindig statárium van érvényben. A felkelők módszeresen támadják a közigazgatási rendszert és az állami iskolákat, arra kényszerítve ezzel a lakosságot, hogy gyermekeiket a „biztonságosabb” iszlám iskolákba járassák. A négy tartomány buddhista közösségeinek 15 százaléka menekült el. Fontos azonban látnunk, hogy az ellentét itt elsősorban etnikai-vallási konfliktus, amelyre nincs komoly befolyása a dzsihádistáknak, s amelyből hiányzik a Nyugat-ellenes él is.

Thaiföld és az Egyesült Államok között rendkívül komoly terroristaellenes együttműködés van, amelynek keretében még 2001-ben felállították a Terroristaellenes Hírszerzési Központot (CTIC). A CIA napi szinten osztja meg információit a thai szervekkel, rendszeres és kölcsönös a katonai tanácsadók cseréje. Langley feltehetően titkos börtönöket is működtetett az országban, ahova az elfogott terroristagyánús személyeket szállították.

Indonéziától és Thaiföldtől eltérően Malajzia abban a kivételes helyzetben van, hogy nincsenek jegyzett hazai terrorcsoportjai, az országban levő külföldieknek (Dzsemaja Iszlámja, al-Káida) pedig a szigorú antiterrorista törvény nehezíti a tevékenységét. Malajzia igyekszik jó példával élen járni, és a mérsékelt, toleráns iszlámot hirdeti. Badawi volt miniszterelnök korábban többször bírálta az Egyesült Államokat afganisztáni és iraki műveletei miatt, amelyek szerinte csak gyarapítják a terroristák számát, ennek ellenére támogatja az amerikai törekvéseket, de inkább a terrorizmus gyökereinek a megszüntetésére, semmint

a direkt fegyveres harcra teszi a hangsúlyt. Szingapúr is kiemelten fontos regionális partner, szoros kapcsolatokat ápol Washingtonnal, és rögtön szeptember 11. után nagyszabású terroristaellenes hadjáratot indított, amellyel felszámolták a területükön levő csoportokat, és több merényletet megakadályoztak. A városállam a hírszerzés terén is együttműködik Washingtonnal, részt vesz a CTIC-ben, illetve átadja az elfogott terroristáktól szerzett információkat, továbbá rendszeresen a katonai cserék, a kiképzési támogatás, illetve a katonai és rendfenntartó szerveknek nyújtott amerikai tanácsadás. Vietnam is támogatja az Egyesült Államokat a terrorizmus elleni harcban, illetve a non-proliférációban.

A térség országai együttműködnek a szélsőségesek elleni harcban, és az Egyesült Államokon kívül más államokkal, Ausztráliával és Új-Zélanddal, sőt Kínával is egyre szorosabb kapcsolatokat ápolnak a nem hagyományos biztonsági kihívások elleni fellépésben. Kína és Thaiföld 2007 óta tart közös antiterrorista gyakorlatokat. Ez valószínűleg annak is köszönhető, hogy a muzulmán felkelők gyakran a kínai tulajdonú célpontokat támadják Thaiföldön. 2008-ban pedig Szingapúr kötött szerződést Pekinggel a védelmi cserékről és biztonsági együttműködésről. 2009-ben közös antiterrorista gyakorlatra is sor került, amelyen 60-60 fővel vettek részt.

Az „Aranyháromszög” és drogellenes műveletek Délkelet-Ázsiában

Délkelet-Ázsia a világ második legnagyobb ópiumtermelő vidéke Afganisztán után, emellett a szintetikus drogok előállításának mértéke is évről évre nő a területen. Ezért az Egyesült Államok együttmű-

ködik a térség országaival, és komoly erőfeszítéseket tesz, hogy felszámolja a mákmezőket és a drogkereskedelemben érdekelt szervezett bűnözői köröket, hiszen a hatalmas drogbevételek gyakran helyi fegyveres milíciákhoz, gerillacsapatokhoz vagy terroristákhoz kerülnek, amelyek ebből fedezik akcióikat, többek között amerikai érdekeltségek ellen is. Az Egyesült Államok kábítószer-ellenes ügynöksége, a DEA (*Drug Enforcement Administration*) jelenleg 14 országban tart fenn állandó irodát az ázsia-csendes-óceáni térségben. Az amerikaiak célja egyelőre főként a heroin előállításának és terjesztésének az akadályozása, de a növekvő metamfetamin termelés egyre több aggodalomra ad okot.

A délkelet-ázsiai ópiumtermelés központja Mianmar, amely 2001-ben világelső 865 tonna ópium előállításával: ez akkor a világon előállított mennyiség 55 százaléka volt. A nyers ópiumból kb. 86 tonna heroint állíthattak elő, ezen felül további 800 millió darab metamfetamin tablettát is gyártottak. 2006-ra azonban az ország már csak a világ termelésének öt százalékát adta. Ennek fő oka az, hogy az afganisztáni termelés az egekbe szökött, másrésztől a mianmari kormány drogellenes akciói sok mákültevényt felszámoltak, és az 1998-as 130 300 hektáros termőterületet 2006-ra 21 500 hektárra csökkentették. 2007-ben viszont újra nőni kezdett a termelés, mivel a kormány nem biztosított a termelőknek alternatív megélhetési lehetőségeket, akik visszatértek a jövedelmező máktermesztésre. Az ópiumtermelés nagyrészt az Egyesült Wa Állam Hadseregének (*United Wa State Army – UWSA*) a kezében van, amely függetlenségi harcát fedezi a drogbevételekből, és valószínűleg kapcsolatban áll kínai bűnbandákkal, amelyek segítségével Kínába, Thaiföldre, Malajziába, Szingapúrba, Indiába, illetve Ausztráliába

és Észak-Amerikába csempészik a kábítószert. Ebben egyre inkább igénybe veszik a Bengáli-öböl partján levő kikötőket is. Az ENSZ és amerikai kutatások szerint emellett egyre nagyobb mértékben állnak át a kristályos metamfetamin és egyéb szintetikus drogok gyártására, ezért gyakran már „Jégháromszögnek” is nevezik a Burma, Thaiföld, Laosz és Vietnam hegyes vidékein levő területet.

Az Egyesült Államok 1988 óta nem nyújt közvetlen támogatást a mianmari kormánynak, de a követségen keresztül a DEA rendszeresen ad át információkat, amelyek segítségével 2006–2007 során több letartóztatásra is sor került. Ennek ellenére Washington nem elégedett Rangun erőfeszítéseivel. A burmaiak drogellenes tevékenységét Wa területen az UNODC (*United Nations Office on Drugs and Crime*) is támogatja, azon belül is főként Japán, Németország, Nagy-Britannia és Ausztrália finanszírozza, amelyek egyben az itt előállított kábítószer célországai is. Korábban, egészen 2005-ig, az Egyesült Államok is támogatta az UNODC munkáját, ám amikor a Wa-hadsereg hét vezetőjét Amerikában bíróság elé állították heroincsempészetért, az UWSA – amelyet Washington nem tekint terrorszervezetnek – megfenyegette az országban dolgozó DEA-ügynököket. Ugyanakkor a Mianmarban előállított drog jelentős része kerül Észak-Amerikába, ráadásul a droggereskedelemben sokszor terroristacsoportok is érintettek: egy 2003-as jelentés szerint a Moro Iszlám Felszabadítási Front és az Abu Szajjaf is. Ezért a droggereskedelem felszámolása kiemelten fontos a terrorizmus elleni harc szempontjából is, így például a Fülöp-szigeteken a DEA is aktív tevékenységet folytat, illetve kiképzést és hírszerzési információkat biztosít a Fülöp-szigeteki rendfenntartó erőknek.

A tranzit- és elosztó országok rendvédelmi és vámszerveivel épp úgy fontos a szoros együttműködés, így az Egyesült Államok kiképzéssel segíti a kambodzsai erőket is, s a bangkoki DEA-kirendeltségtől rendszeresen felkeresik az országot. Hasonló a helyzet Laoszal is. A csempészek a Mekong folyót és egyes jelentések szerint a volt Ho Shi Minh ösvényt használják a heroin és metamfetamin szállítására, ezért Washington és az UNODC is támogatja a laoszi drogellenes akciókat, amelyek 2000 óta jelentős eredményeket értek el például a máktermesztés visszaszorításában. Kína is fontos tranzitútvonala, emiatt a kínai és amerikai bűnüldöző szervek között is egyre szorosabb a kapcsolat, megbeszéléseket tartanak, összekötő tiszteket küldenek, de teljes körű együttműködés még nem jött létre. Vietnammal is kiképzési támogatást nyújtanak az amerikaiak a kábítószer-bűnözés elleni harchoz és a hatékony határellenőrzéshez, mivel Hanoinak is egyre több problémát okoz a növekvő drogfogyasztás.

Thaiföld ezen a téren is fontos amerikai partner, bár az ország inkább felhasználója, mint termelője vagy tranzitországa a kábítószernek, amelynek csak kis része megy tovább innen Ausztrália és Tajvan irányába. A DEA kiképzési támogatást biztosít, ezen kívül a thai rendvédelmi erőkkel létrehoztak egy akadémiát Bangkokban, ahol 12 térségbeli ország, illetve Hong Kong rendőrtisztjei kaphatnak magas szintű képzést. Az amerikaiak támogatják thai kollégáikat a laoszi határ ellenőrzésében is, különös tekintettel a vízi útvonalakra. Szingapúr is támogatja az amerikai drogellenes erőfeszítéseket, részt vesz a kiképzési programokban, és kiemelt szerepet játszik a tengeri útvonalak ellenőrzésében. Indonéziában az utóbbi időben szintén egyre több problémát okoz a kábítószer, ugyanis nőtt a ter-

melés, a fogyasztás és a tranzitmennyiség is, mely utóbbinak jelentős része bizonyíthatóan afganisztáni heroin.

A tengerek szabadsága

A Dél-kínai-tengeren hosszú történelmi múltra tekint vissza a kalózkodás, ám a modern kori tengeri rablás a második világháborút követően virágzott fel újra. A háborút megelőzően az európai gyarmatosítók nagyrészt felszámolták a kalózkodást, ám 1945 után az új államoknak még nem volt elegendő ereje, hogy megvédjék parti vizeiket és a vízi utakat. A kalózkodás sokszor nemzeti alapon szerveződtek, mint például a Fülöp-szigeteki kalózkodás, akik egészen 1975-ig sikeresen működtek. Az 1950–1960-as évek fordulóján Észak-Borneón vált súlyossá a helyzet: 1959–1962 között 232 kalóztámadást jelentettek, és az ausztrál flottát is bevetették ellenük. A tengeri rablók tevékenységének újabb lökést adott a Dél-Vietnam vereségét követő menekülthullám, amikor a kis csónakokon és hajókon menekülőkre támadtak: egy 1981-es jelentés 571 gyilkosságot, 599 nemi erőszakot, és 243 emberrablást említ ebből az időszakból, ám ezek csak a regisztrált esetek voltak. Később a thai halászhajók váltak célponttá, ami az 1980-as évek elején két év alatt 500 emberéletet követelt.

A figyelem mégis akkor irányult a problémára, amikor az 1990-es évek végére újrászerveződően megnőtt a kalóztámadások száma a Malakka-szoros környékén. A Csendes- és az Indiai-óceánt összekötő szoros a világ egyik legforgalmasabb vízi útja, amelyen napjainkban 90 ezer hajó kel át évente. A fejlett északkelet-ázsiai országok ezen át importálják az energiahordozókat és nyersanyagokat, illetve exportálják termékeiket. A világ hús legforgalma-

sabb kikötője közül a térségben található Szingapúr, Port Klang és Tanjung Pelepas (Malajzia), Tanjungpriok (Indonézia) és Laem Chabang (Thaiföld). Az 1990-es évek végére évi átlag 75 támadást jelentettek a szoros környékén, amelyek között a három leggyakoribb az egyszerű rablás, hajók eltérése, valamint túsok ejtése váltságdíj reményében. Az eltérésekkor általában a szállított árut is kirakodták, esetenként új névvel és papírokkal el is adták a hajót, bár ez utóbbi módszer alkalmazása a fejlett felderítő eszközöknek köszönhetően egyre inkább ellehetetlenült. A kalózkodás általában kisebb hajókat támadtak meg, és pár ezertől a pár tízezer dollár értékben vittek el készpénzt és navigációs eszközöket, túszejtésnél pedig a legénység két-három magasabb rangú tagját rabolták el és cserélték ki, szintén pár tízezer dollárért. A kalózkodás azonban egyre profibbá vált, és a megélhetési kényszerből tengeri rablóvá vált csoportokat szervezett bűnbandák váltották fel.

A 2001-es terrortámadásokat követően az Egyesült Államok és Japán felajánlotta segítségét a térség országainak a kalózkodás elleni harcban, amelyet Szingapúr elfogadott, ám Malajzia és Indonézia a kalózkodást belügynek tekintette, és semmilyen idegen erőt nem engedett felségvizeire, így a három térségbeli ország hatékony együttműködése is váratott magára. A területi integritás védelmén kívül az is a vizsgálatok oka lehetett, hogy valószínűleg maga az indonéz haditengerészet is a kalózkodásból származó pénzekből egészítette védelmi büdzsáját. Ugyanakkor azt is szem előtt kell tartani, hogy Indonézia 17 ezer szigetének és a parti vizeknek az ellenőrzése az indonéz haditengerészet számára túl nagy feladat mind a mai napig.

Az első igazi lépés a kalózkodás felszámolására a Malajzia, Szingapúr és Indoné-

zia által 2004-ben létrehozott háromoldalú MALSINDO egyezmény volt, amelyben megállapodtak, hogy koordinálják a járőrözéseket a felségvizeiken anélkül, hogy megsértenék egymás szuverenitását akár még üldözés céljából is. 2004 decemberében a szökőár elpusztította a kalózok főbb szárazföldi bázisait is, így 2005 elején a támadások megszűntek, egész évre kivetítve pedig több mint 60 százalékkal, 38-ról 12-re csökkent az akciók száma a szorosban, míg a térségben a 2004-es 153-ról 2005-re 102-re esett vissza. Ez megadta az esélyt a térségbeli országoknak, hogy hatékonyan léphessenek fel a tengeri rablókkal szemben. 2006-ban hatályba lépett a kalózzellenes regionális együttműködési egyezmény, amelyet összesen 14 ország írt alá, többek között Japán, Kína, Dél-Korea, India, Srí Lanka és Banglades is, ám Malajzia és Indonézia ezt nem tette meg. Az egyezmény lehetővé tette a megfelelő kapacitás kiépítését, valamint az információk megosztását. Közben a szoros három állama is megegyezett, hogy repülőeszközök három tengeri mérföldre berepülhetnek egymás vizei fölé, sőt a járőrözéseket közös legénységgel hajtják végre. Az Egyesült Államok kiképzési támogatással, valamint fejlett megfigyelőeszközökkel, lokátorokkal és kommunikációs eszközökkel segítette a kalózok elleni harcot. Mindez hozzájárult ahhoz, hogy 2008-ban a térségben csak 47 támadás történt, ebből csupán kettő a szorosban, ahol így szinte teljesen megszűnt a kalózveszély.

A tengeri terrorfenyegetettség viszont változatlanul fennáll, mivel továbbra is jelentős célpontokat támadhatnak, mint például a szorosban mozgó tankhajókat, vagy amerikai hadihajókat, amelyek ellen olyan öngyilkos támadásokat hajthatnak végre, mint amilyen a USS Cole romboló vagy a Limburg tartályhajó elleni volt Jemen part-

jainál. 2002-ben ilyen támadást akadályoztak meg a szingapúri hatóságok, amelyeket amerikai hadihajók ellen készültek elkövetni, robbanóanyaggal töltött csónakokkal. Azonban a szigetvilágokban nagy számban mozgó kompok is jó célpontot jelenthetnek a terroristáknak, mint ahogyan ez 2004-ben a Superferry 14-gyel történt, amelyet az Abu Szajfaj süllyesztett el, megölve 116 embert. A szélsőségesek ellen végrehajtott szárazföldi műveletek azonban egyre inkább csökkentik a tengeri akciók lehetőségét is.

A fokozott tengeri ellenőrzésre a továbbiakban is szükség van, mivel azt nem csupán a kalózok és a terroristák indokolják, hanem például a csempészet is. A drogon kívül csempésznek embereket és fegyvereket is; kimutatták azt is, hogy a kikötők közelében kiugróan magas az autó- és motorlopások száma. De sok más „zugárut” is szállítanak, például találtak már csempésztett iraki olajat is Délkelet-Ázsiában. A tiltott anyagok, illetve más kettős felhasználású eszközök és anyagok kereskedelmének ellenőrzésére is nagy hangsúlyt kell fektetni, ezért ebben a térségben is egyre nagyobb szerepet kap az olyan tengerészek, katonák, partőrök és rendőrök kiképzése, akik a hajókra lépve ellenőrzik a szállított áruk tisztaságát. Az illegális halászat kérdését is meg kell említeni, mivel túl azon, hogy elveszik, de legalábbis csökkentik a helyi halászok munkalehetőségét, Indonézia évente a becslések szerint legalább négy milliárd dollárt veszít csak az illegális halászat miatt.

A terrorizmus és a kalózkodás hosszú távú megoldása csakis azoknak a körülményeknek a megszüntetése lehet, amelyek arra kényszerítik a helyieket, hogy ezen csoportokhoz csatlakozzanak. Ezért szükség van a gazdasági befektetésekre, hogy munkalehetőséget és megfelelő életkörülménye-

ket (közművek, egészségügyi ellátás, oktatás) biztosítsanak a helyi lakosságnak. Az életszínvonal növelése az egyetlen lehetőség arra, hogy hatékonyan gátat szabjanak a szélsőséges eszmék terjedésének, ez viszont nem oldható meg csupán az adott ország önjerejéből, a fejlett országok támogatására és befektetéseire is szükség van.

A szervezett bűnözés elleni küzdelem szintén fontos, hiszen sokféle biztonsági fenyegetést jelent, kezdve az emberkereskedelemtől, amely a bevándorlásügynek okoz problémát, a kalózkodáson át, amelylyel veszélyezteti a szabad kereskedelmet, egészen a drogcsempészig, mely utóbbi bevételi forrást jelenthet a csempészetben, de gyakran a természetben-előállít-

tásban érdekelt terroristaszervezeteknek is. A narkóterrorizmus egyre inkább előtérbe kerül Ázsiában is, lásd Afganisztánt, így a szervezett bűnözés és a terroristák között is egyre szorosabbá válik a kapcsolat, amelyet a haszonszerzés motivál. További problémát jelent, hogy a bűnszervezetek által „bejártott” csempészutakat a terroristák is felhasználhatják, hogy személyeket és az akciók végrehajtásához szükséges fegyvereket-felszereléseket és anyagokat juttassanak be a fejlett államokba. E kihívások már nem oldhatók meg csak katonai vagy csak rendőri erőkkel, hanem a rendvédelmi, hírszerzési, katonai szervek és az érintett országok magas fokú együttműködésére lenne szükség. ■

Irodalom

Wheeler, John D. – Weinstock, Herschel: The Enduring Value of Military-to-Military Cooperation in Southeast Asia. *Joint Force Quarterly (JFQ)*, No 4. 2007.

<http://www.state.gov>.

East Asian Strategic Review 2010. National Institute for Defense Studies; Tokió; 2010.

Defense of Japan 2010.

Fridovich, David P. – Krawchuk, Fred T.: Winning in the Pacific – The Special Operations Forces Indirect Approach. *Joint Force Quarterly (JFQ)*, No 4. 2007.

Ott, Marvin C.: Southeast Asian Security Challenges. *Joint Force Quarterly (JFQ)*, No 2. 2007.

Elleman, Bruce A. – Forbes, Andrew – Rosenberg, David: *Piracy and maritime crime*. Newport, 2010, Naval War College Press-

Terrorism in Southeast Asia. Congressional Research Service, 2009.

<http://www.justice.gov/dea>.